

SEMNIIFICAȚIA MULTIPLĂ A “VALORII” ÎN EDUCAȚIA MUZICALĂ DIN PERSPECTIVĂ CURRICULARĂ

TETELEA Margareta
BALTI, MOLDOVA

THE VALUES OF MUSIC EDUCATION IN CURRICULAR CONTEXT

Nowadays the re-conception of education is oriented to human values, which are the expression of fundamental human experience.

The up-to-date concept of Music Education deals with the term of “value” as an essential part of that “educated”; having an effective contribution to the appearance of value. As result we underline the goal of Music Education through its value and musical-philosophical approach. In such a way, the musical value (musical culture) is transposed in a spiritual one (spiritual culture).

The article points out the fact that all the Curricular structures represent the values of education, the curriculum itself being an educational value.

Reforma continuă a *educației* în Republica Moldova este o legitate a lumii contemporane. Actul educațional este identic cu procesul (calea) formării unor atitudini fundamentale care sunt cuprinse în termenul *cultură*.

Sensul semantic al cuvântului *cultură* exprimă “totalitatea relațiilor oamenilor cu natura, societatea, cu ei înșiși ca indivizi și cu sfera metafizică și religioasă”.¹ De aici se conturează problema primordială a școlii contemporane: atitudinea sa față de *valorile* culturii.

O astfel de atitudine față de *valorile* culturale se manifestă în actul educațional, care și este o activitate pur omenească, la fiecare dintre cei doi poli ai săi – educatorul și educatul - aflându-se indivizii umani. Între cei doi subiecți ai educației se află câmpul educațional, care este un câmp spiritual, constituit din *valorile* produse de omenire de-a lungul secolelor.

În acest sens re-conceptualizarea educației și învățământului, orientarea lor spre *valorile* umane, naționale, mondiale, ce constituie expresie a experienței fundamentale a omenirii, este prioritatea științei pedagogice și a practicii educaționale actuale. Concomitent se impune o nouă viziune asupra proiectării curriculumului învățământului universitar, fixarea obiectivelor și a finalităților educaționale și profesionale. Pertinența în alegerea obiectivelor și în proiectarea conținuturilor, care decurg din acestea, constituie axarea învățământului muzical-pedagogic pe *valorile educației* și a contextelor la care sînt raportate.

¹ Pâslaru Vl. *Principiul pozitiv al educației*. “Civitas”, Chișinău, 2003, p.47.

Pedagogia muzicală tradițională, *centrată pe conținuturi*, tratează *valoarea* ca “ceea ce comportă imanent materiile predate – învățate, aceasta (*valoarea*) putând fi transmisă prin efort intelectual, afectiv și psiho-motor celui educat.”² Conceptul modern de Educație muzicală tratează *valoarea* drept parte componentă a celui educat, el contribuind efectiv la apariția *valorii*. “Această valoare este dată domeniului de natura muzicii, ca fenomen artistic, de activitatea psihică umană specifică în procesul creației-percepției-interpretării operelor muzicale și de activitatea specifică de formare / dezvoltare la elevi a valorilor culturii muzicale”.³ De aici vine și definirea valorică și muzical-filozofică a scopului Educației muzicale contemporane: “*formarea culturii muzicale a elevilor ca parte componentă a culturii lui spirituale*”⁴. *Dublul conținut al scopului Educației muzicale și tratarea lui “integralistă” (I.Gagim) înaintează formula “Eu și muzica”, fapt care reprezintă finalitatea Educației muzicale prin formarea aptitudinilor și atitudinilor, identificabile cu esența personalității. În acest fapt și constă deosebirea curriculumului de tradiționala programă școlară: el deplasează accentul de pe abordarea–însușirea-reproducerea valorilor muzicale, create anterior de omenire, pe formarea–dezvoltarea unor valori indispensabile oricărei personalități. Însușită doar ca fenomen artistic în sine, muzica rămâne o valoare exterioară, însă percepută la nivel spiritual, ea devine parte a universului intim, transformându-se în valoare spirituală.*

Finalitatea Educației muzicale specifică transpunerea *valorii muzicale* propriu-zise (*cultura muzicală*) în *valoare* spirituală (*cultura spirituală*). *Valorile* spirituale ce apar în timpul educației (prin *valori* muzicale) se axează pe *Cunoștințe, Capacități și Atitudini* și sunt proiectate de *Curriculum* să apară în rezultatul unor complexe acțiuni educaționale. *Valorile* care apar în procesul Educației muzicale poartă numele de **competențe** generale ale elevului: *emotivitatea, imaginația, gândirea creativă, conștiința muzicală, inteligența muzicală* și determină, pînă la urmă, *valoarea spirituală*, ca devenire supremă a oricărei educații.

Așadar , finalitatea Educației muzicale la etapa actuală, fiind tratată ca o *valoare*, înglobează funcțiile și finalitățile *valorilor* culturii în general,

² Pâslaru VI. Op. cit. p. 104.

³ Gagim I. *Fundamentele psihopedagogice și muzicologice ale Educației muzicale*. Chișinău, 2004, p.10.

⁴ Kabalevski D. *Обучение и воспитание школьников средствами музыкального искусства*. Москва.1978.

în procesul căreia omul cunoscînd, valorificînd lumea, se cunoaște pe sine, devenind o *valoare spirituală*.

Curriculum-ul care vine cu rolul său de instrument principal de proiectare, instruire și formare a celor educați, reprezintă ”una dintre cele mai importante valori ale educației.”⁵

Curriculum-ul actual de Educație muzicală posedă ca instrument de formare a unei personalități spirituale, un anumit sistem de valori, afi educaționale, cît și filozofic-artistice, care sunt înscrise în fiecare componentă și subcomponentă a sa:

- **teleologică:** scopul Educației muzicale, deja desemnat și caracterizat din punct de vedere valoric și un sistem de obiective ordonate, care la rîndul lor reprezintă ele însele un sistem de *valori proiectate* a fi formate celui educat:

- cultivarea interesului și a dragostei pentru arta muzicală;
- dezvoltarea deprinderilor de percepție muzicală, de ascultare și auzire, de simțire și trăire a muzicii;
- formarea deprinderilor muzicale practice, de interpretare vocală și instrumentală a muzicii, acumularea unui volum de cunoștințe muzicale;
- cunoașterea unor forme simple de creativitate muzicală;
- cultivarea gustului muzical elevat;
- formarea deprinderilor de a reflecta despre muzică, de a o aprecia din punct de vedere valoric.⁶

- **conținutală:** conținuturile educației muzicale reprezintă *valori* muzical-artistice, create în toate epocile dezvoltării umanității, începînd cu Antichitatea, Evul Mediu, Renașterea, Epoca modernă și Contemporaneitatea. Scopul Educației muzicale impune anumite principii de selectare / structurate a conținuturilor curriculare, oferîndu-se prioritate principiului tematismului (D. Kabalevski), după care sunt structurate conținuturile curriculare, bazate pe valorile artei muzicale, reprezentate prin diverse genuri, stiluri și forme muzicale valoroase a diferitor epoci. Însă toate aceste *valori*, așa numite *valori curriculare*, pot fi numite valori extrinseci personalității doar la modul convențional, căci actul de percepție muzicală, ce stă la baza perceperii *valorilor muzicale*, este “un act subiectiv-obiectiv: omul percepe în mod subiectiv obiectivitatea conținută în sunetele creației.”⁷

⁵ Cristea S. *Dicționar de pedagogie*. Chișinău-București. Grupul Editorial Litera, 2000, p. 375.

⁶ *Educația muzicală. Curriculumul școlar*. Clasele V-IX, Chișinău. 2000, p. 7.

⁷ Gagim Ion. *Dimensiunea psihologică a muzicii*. Timpul. Iași, 2003, p.163.

- **tehnologică**: predarea-învățarea-formarea-evaluarea reprezintă *valori-instrumente* ale educației muzicale. Prin aplicarea lor se formează cultura muzicală - valoarea persoanei educate, ce constă din ”**competențe muzicale** (*cunoștințe, capacități*), care există exclusiv în raport cu experiența muzicală - totalitatea stărilor emoționale în procesul actului muzical (de audiere,,interpretare, creație.⁸

În acest sens, activitățile de predare-învățare-formare-evaluare, capătă în procesul Educației muzicale specificul său, în primul rând, muzica fiind o activitate practică, bazată pe *compunere-interpretare-audiere*, în rezultatul căreia nu numai că se produc *valori* ale persoanei, ci ele însele sunt considerate *valori ale educației*.

Constatăm deci că toate structurile curriculumului la Educația muzicală reprezintă și provoacă *valorile educației*, astfel și *curriculumul însuși este o valoare a educației* fiind foarte important în întregul complex de acțiuni educaționale.

În contextul dat, formarea profesorilor de Educație muzicală, impune o abordare interdisciplinară a domeniului de Educație muzicală: *muzicologic, psihologic și pedagogic*. Primele două domenii reprezintă temelia pentru realizarea Educației muzicale propriu-zise, iar domeniul pedagogic reprezintă reconceperea legilor muzicii de pe poziții didactice: ”*aculturarea pedagogică a muzicii și creațiilor muzicale în scopul facilitării însușirii de către elevi a fenomenelor muzicale.*”⁹

Opțiunea pentru Educație muzicală și profesor de Educație muzicală este condiționată de principiile specifice ale Educației muzicale: *principiul pasiunii; intuiției; a corelației Educației muzicale cu viața; a unității educației-instruirii-dezvoltării muzicale; desfășurării actului de Educație muzicală de la practică la teorie; reinterpretării pedagogice a muzicii; interiorizării muzicii*. Principiile specifice ale Educației muzicale formează un *sistem de valori* proprii, în conformitate cu natura specifică a artei și afectează toate cele trei sfere de formare a profesorului de Educație muzicală, întrucât acesta nu este doar un translator al mesajului imaginii muzicale și al percepției ei adecvate de către discipolii săi, dar și unul din creatorii acestei imagini..

Din aceste considerente profesorul de Educație muzicală este:

8 Morari M. *Evaluarea culturii muzicale a elevilor în procesul de realizare a curriculumului școlar*. Chișinău, 2005, p.11.

⁹ Gagim I. *Fundamente psihopedagogice și muzicologice ale Educației muzicale*. Chișinău 2004. p.10.

- **translatorul** culturii muzicale în mase prin contribuirea la crearea *valorii imaginii muzicale* în interiorul sistemului valoric ce realizează *valori spirituale*;
- **formatorul** unei *personalități spirituale* cu o cultura muzicală, capabilă de a percepe și de a trăi proprii *valori muzicale*;
- **executorul** creativ al tuturor componentelor curriculumului proiectat / predat: *teleologică* (în calitate de re-creator al imaginii muzicale admite reinterpretarea obiectivelor operaționale); *conținutală* (participă efectiv la declanșarea valorii imaginii muzicale, la selectarea și structurizarea după anumite principii a repertoriului valoric din conținuturile predării-învățării); *tehnologică* (selectează, combină, aplică cele mai valoroase tehnologii educaționale).
- **el însuși este o valoare** prin exigențele sale profesionale-artistice de creator-interpret-formator de valori muzical-spirituale.

Ideea conceptuală a acestor teze reprezintă un imperativ pentru deplasarea accentului în formarea profesională a viitorilor pedagogi de pe studiul muzicii, tratate ca *valoare independentă*, pe formarea, prin intermediul trăirii profunde a artei muzicale, a *personalității lui culte* - promotoare a culturii și tradițiilor general-umane universale și naționale.